

KKTC

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

**MEZUNİYET ÇALIŞMASI
1999-2000**

1958-1974 DÖNEMİNDE

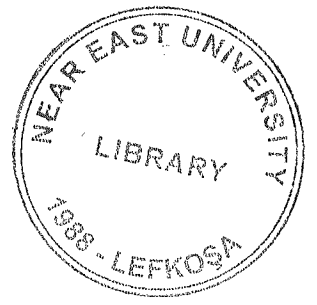
KIBRIS TÜRK HALKININ MÜCADELESİ

**Danışman
Doç. Dr. Bülent YORULMAZ**

Peval OLTUĞ

960467

Lefkoşa, 2000

İçindekiler

-Önsöz

-Giriş

A-1958 Yılına Ait Anılar.....1

1. Genç Kızın Dramı.....2
2. Tahtakala.....3
3. Türk Kadınının Cesareti.....5

B-1963 Yılına Ait Anılar.....7

1. Direniş.....8

C-1974 Yılına Ait Anılar.....10

1. Esir.....11
2. Gönyeli'de Üç Şehit.....17
3. Kaçış.....22
4. Türk Askerine Üzümlü Karşılama.....26

DİZİN.....28

ÖNSÖZ

Kıbrıs Türk Halkı bugün barış ve huzur içinde yaşıyorsa bunu 1958'den 1974 Barış Harekatı'na kadar verdiği mücadele sayesinde yaşamaktadır. Türk Halkı, Rumlar'ın saldırıları karşısında 1958'den 1974'e kadar yeterli askeri güce sahip olmamasına rağmen kahramanca mücadele vermiştir. Toprağında binlerce şehidimizin yattığı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Türklüğün onur ve şerefini, namus ve haysiyetini koruyabilme, özgürlük ve bağımsızlığına kavuşabilme uğruna çok acılar çekmiş, çok ağır bedeller ödeyerek destansı bir direniş yaratmıştır. Tarihe mal olan bu Türklük kavgasının ve direniş destanının her sayfasında binlerce şehidimizin canı, adsız Mücahitlerimizin ve halkımızın büyük fedakarlığı ve Anavatan Türkiye'nin büyük yardımları ve desteği vardır.

İşte bu yazıda o yıllarda bu mücadele içinde yer alan kahraman halkımızın acı, keder ama gurur dolu anıları anlatılmaktadır.

GİRİŞ

Kıbrıs Türk Halkı'nın Rumlar'a karşı verdiği varoluş mücadelesi hakkında bugün ülkemizde çok az sayıda çalışma vardır. Ülkemizde son yıllarda artan akademik çalışmaların geçmişte Kıbrıs Türkleri'nin yaşadığı olayların ve verdiği mücadelenin ortaya çıkarılmasına önemli katkısı olacağı inancındayım. Mezuniyet çalışması olarak yaptığım bu araştırma sırasında Kıbrıs Türk Halkının varoluş mücadelesi hakkında çok değerli bilgiler edindim.

Bu çalışma sırasında bana yol gösteren Doç Dr. Bülent Yorulmaz'a, tüm hocalarıma, bu çalışmada yer alan olayların kahramanları olan Sadi Daniş, İbrahim Çocuk, Mustafa Çaydan, Meryem Dağcın ve benim için çok değerli olan annem Gönül Oltuğ ve babam Mehmet Ali Oltuğ'a bana verdikleri destek ve bilgileri için teşekkür ederim.

A-1958 Yılına Ait Anılar

1. Genç Kızın Dramı

1950’li yıllarda Lefkoşa’nın Tahtakala bölgesinde yaşayan ve polis olarak görev yapan Sadi Daniş’in, o yıllarda başından birçok olay geçmiş. Sadi Daniş bugün 70 yaşında ama o günleri hiç unutamamış. Sadi Daniş başından geçenleri bize bir bir anlatıyor fakat Daniş Bey bu olaylar arasında en çok bir tanesini hiç unutmadığını, hayatı boyunca da unutmayacağını söylüyor. Daniş Bey, unutmadığı bu olayı ise şöyle anlatıyor:

“Kıbrıs Türkleri’nin haksızlığa karşı direnişleri her şeye rağmen yine de devam ediyordu. Direniyorduk çünkü haklıydık. Yine yıl 1958. Kadın, erkek, genç, yaşlı Kıbrıs Türk Halkı yine Girne Caddesi’nde toplanmış haksızlığa karşı gösteri yapıyordu. İngiliz polisleri ise gösteri yerinde yine görev başındaydı. Ben de bunlar arasındaydım. Aniden bir Landrover markalı cipin halkın üzerine doğru hızla geldiğini gördüm. Cip bize yaklaştığında ise bunların üniformalı Rum askerleri olduğunu gördük. Cip tüm hızıyla Türkler’e doğru ilerleyişini sürdürdü. Gemisini kurtaran kaptan misali herkes kaçacak delik aradı. Cipi süren asker ise hızını gittikçe artırıyor ve halkı daha da korkutuyordu. Cip, halkın geri kaçışına rağmen ilerleyişini sürdürdü. Cip, gösteriye katılan genç bir kadına çok yaklaşmıştı ama hızını artırmayı yine de sürdürdü. Genç kadın ise ardına bakmadan koşmaya çalışıyordu. Gözü dönmüş Rum askerleri ise genç kadını cipin kocaman tekerlekleri altında ezdi. Kadın orada can vermişti. Halk ise arkasına bakmadan koşmaya devam etti.

Bir kez daha böyle bir olay karşısında eli kolu bağlı kalmıştım. Halbuki o gencecik kadına yardım etmeyi, onun yerine ben şehit olmayı çok istemiştim ama yapamadım.”

2. Tahtakala Olayı

Daniş, o yıllarda başından geçen bir başka olayı daha bizlere anlatıyor. 1958'de Lefkoşa'nın Tahtakala bölgesinde Türkler ve Rumlar karma yaşıyordu. Ben ise o yıllarda polis olarak Lefkoşa'da görev yapıyordum. Aynı yılın Haziran ayında 5 arkadaşım ile birlikte yıllık izne çıktık. Bir akşam bu arkadaşlarla birlikte sinemaya gittik. Biz film seyrederken sinema salonuna giren ve hiçbirimizin tanımadığı bir Türk, bize "Bre arkadaşlar! Rumlar, Tahtakala'daki Türklere saldırdı" dedi.

Hemen Tahtakala'ya gitmek üzere oradan ayrıldık ama bölgeye barikat kuran polisler bizim Tahtakala'ya gitmemize izin vermedi. O gece evlerimize gidemedik. Uykusuz geçirdiğimiz gecenin ardından ancak şafakla birlikte evlerimize dönebildik. Rumlar'ın Türkler'e yönelik saldırıları da polis tarafından bastırılmıştı.

Aradan birkaç gün geçmişti ki görevde olduğumuz sırada kimliği belirlenemeyen 2-3 Rum gencinin, Yunanlılar'ın saldırıya başladığını söyleyerek tüm Türk Halkını İnönü Meydanı'na doğru gitmelerini söylediklerini öğrendik. Duyduklarımız karşısında elimiz kolumuz bağlı olarak duramazdık. Erkek kardeşim Sacit Daniş ve arkadaşlarım Türker Akpınar, Hilmi Şevket ve ben, kardeşimin arabasıyla Türk Haberler Bürosu'na doğru yola çıktık. Bizler Karabuba Mahallesi'nden geçerek Borazanbaşı Sokağı'ndan Tahtakala'ya gitmek için Elmas Sokağı'na vardıkten kısa süre sonra o bölgede bulunan Olimpios Kulübü'nden dışarıya çıkan 100-150 kadar Rum genci tarafından taş yağmuruna tutulduk. Bizim Tahtakala'ya gitmek istediğimizi anlamış olmalılar ki bizi engellediler. Bizden sayıca çok fazla olan Rum gençlerine karşı çıkmamız

3. Türk Kadınının Cesareti

Danış, Atatürk Meydanı önünde yaşanan ve Türk kadınlarının cesaretini açıkça sergileyen bir olayı ise şöyle anlatıyor:

“1958 yılının yaz aylarında Atatürk Meydanı Karakolu önü bir çok gösteriye sahne oluyordu. Talebeler ve sivil halk, Rumlar’ın ve İngilizler’in, Türk Cemaati’ne karşı yaptıkları kötü muameleleri boykot etmek üzere birkaç kez Sarayönü’nde toplanarak gösteri yapmıştı.

8 Haziran’da ise Atatürk Meydanı yine böyle bir gösteriye sahne oluyordu. O dönemdeki yönetim ise bu tür gösterilere ancak belirli koşullara uyulması durumunda izin verebileceklerini açıkladı. O günlerde Lefkoşa’da görev yapan arkadaşlarım Tekin Birinci, Mustafa Egemen ve ben ise Polis Kumandanı tarafından gösteri yapacak bu kadınlara gösterinin nasıl yapılması gerektiği konusunda bilgi vermek üzere görevlendirildik. Hep birlikte Köşklüçiftlik bölgesindeki kadınların bulunduğu yere giderek kadınlarımıza, gösterinin hangi çerçevede yapılması gerektiğini anlattık. Köşklüçiftlik’te bir araya gelen ve sayıları oldukça fazla olan kadınlarımız ise Atatürk Meydanı’na doğru yürüyüşe geçti. Kadınlarımızın düzenledikleri gösterinin güzergahı üzerinde olan Bozkurt Matbaası’nın önünü ise İngiliz askerleri, erkeklerin matbaanın önüne girmelerine mani olmak için boyca tellerle yola girişleri kapatmıştı. Kadınlarımız yol boyunca yürürken biz Türk erkekleri ise bu olaya maalesef ki sadece seyirci kaldık. Gösteriye, başta annem olmak üzere yaşadığımız mahallenin tüm kadınları da katılmıştı. Elllerinde “Türküz, Türk kalacağız” ve “Kıbrıs Yunan olamaz” gibi yaftalar taşıyan ve sloganlar atan kadınlar, Sarayönü’ne vardı.

Gösteri sırasında bir grup kadın, Atatürk Meydanı'nda asılı olan İngiliz bayrağını gönderden indirmeye çalıştı. Kadınlar, bayrağı indirmeye çalışırken İngiliz askerleri ise coplarla onları durdurmak istedi. Bu kadınlar arasında bulunan komşumuz Yoğurtçu Zehra Hanım, cop darbeleri sonucu başından yaralandı. Bu olay Türk kadınlarını daha da kamçıladi. Boykot sırasında annem Fatma Daniş, Horhoron Fatma Hanım ve başı yaralı olan Zehra Hanım İngiliz bayrağını gönderden indirdi. Yoğurtçu Zehra Hanım'ın yaralandığını gören annem, ayakkabısını çıkardığı gibi onu yaralayan İngiliz askerinin yüzüne fırlattı. Eve tek ayakkabı ile dönmek zorunda kalan zavallı annem ise yine de gururluydu.

İki eliyle başını tutan Zehra Hanım, yanıma gelip benden yardım istedi fakat onu Naim Adiloğlu'nun Kliniği'ne göndermekten başka bir şey yapamadım. Bu olay sırasında eli kolu bağlı olarak çok sevdiğim insanlara yardım edememek, beni çok üzmüştü.

Tüm baskılara rağmen Kıbrıs Türk halkının mücadelesinde önemli yer alan kadınlarımızın çabaları ilerleyen günlerde de devam etti. Her ne pahasına olursa olsun gösterilerine devam eden kadınlar, ev ev dolaşarak Kıbrıs Türk halkına moral vermeye de çalışıyordu. İşte bu günlerin birinde annem, Ledra Palace bölgesinde evleri dolaşarak Türk bayrağı dağıttığı bir sırada İngiliz askerlerinin ateşi sonucu başından yaralandı. Bu olayın ardından ameliyata alınan annemi, ne yazık ki kurtaramadık. Annem bir çok Türk kadını gibi şehit oldu ama ben hala böyle bir anneye sahip olmanın haklı gururunu taşıyorum.”

B-1963 Yılına Ait Anılar

1. Direniş

Aslen Hamitköy doğumlu olan ve Küçük Kaymaklı'da yaşayan İbrahim Çocuk, 1963'te polisti. Görevini çavuş olarak yapan Çocuk, Dikelya Üslerinde çalışıyordu. Çocuk'un o yıllara ilişkin bir çok anısı var. Çocuk, bu anılardan birini şöyle anlatıyor:

"21 Aralık 1963'te tam gece yarısı görevden ayrıldım. Arkadaşım Osman Caveri ile Küçük Kaymaklı'daki evime gitmek üzere Dikelya Üsleri'nden ayrıldık. Kondeya'daki barikatta Rumlar tarafından durdurulduk. Rumlar üzerimizi iki saat boyunca didik didik aramışlar fakat bir şey bulamamışlardı. Bizi alıkoymak istiyorlardı ama üzerimizdeki üniformalardan çekinmiş olmalı ki yine de bıraktılar. İki arkadaş, korku dolu bekleyişten sonra evimize döndük.

O dönemde Osman Caveri ve ben, Türk Mukavemet Teşkilatı'nda görev yapıyorduk. O sabah saat 03.00'te evimize gelen teşkilat üyesi bir arkadaş, teşkilata üye herkesin Küçük Kaymaklı'daki Zürih Bar'da toplanması gerektiğini söyledi. O sıralarda Küçük Kaymaklı'daki Rumlar, Türkler'e karşı saldırılar başlatmıştı. Bu semtteki Üsküdar Bar önünde Rumlar, yoldan geçen tüm Türkler'i zorla alıkoymuyordu. Türk Mukavemet Teşkilatı olarak yaptığımız toplantıda, Rumlar'a karşı mücadele kararı almıştık. Elimizde av tüfeklerinden başka silah yoktu. Av tüfeklerini eline alan yaklaşık 40 kişi, bu bölgede Rumlar'a karşı direnmeye çalıştık. Rumlar karşısında üç gün üç gece direndik.

Bu çatışmalar sırasında 3 arkadaşımızı kaybettik. Bu arada Rumlar, Yunan Alayını da arkalarına alarak Küçük Kaymaklı semtine doğru saldırıya geçmişti. Elimizdeki cephane de giderek azalmaktaydı. Bu nedenle Hamitköy'e çekilmeye karar verdik. Bu çekilme sırasında Celal Bayar, Muzaffer Manav ve

ismini hatırlayamadığım 18 yaşlarındaki bir kız şehit oldu. Rumlar ise, Küçük Kaymaklı semtinde yüzlerce silahsız Türkü esir aldı.

25 Aralık 1963 günü Türk Hava Kuvvetleri'ne ait jet uçakları, çarpışmaların durdurulması amacıyla Lefkoşa üzerinde ihtar uçuşları yaptı. Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı da Gönyeli ve Ortaköy'de üslendi. Türk uçaklarının Lefkoşa üzerinde yaptığı uçuş sonunda, Rumlar çarpışmaları hemen durdurdu.

C-1974 Yılına Ait Anılar

1. Esir

1974'teki Türk Barış Harekatı'nın ardından bir çok Türk, Rumlar tarafından esir alınmıştı. Günlerce ailesinden uzak çeşitli eziyetlere maruz kalan bu insanlardan biri de Mustafa Çaydan. 21 Temmuz 1974 tarihinde Rumlar tarafından esir alınan Mustafa Çaydan o günleri şöyle anlatıyor:

"20 Temmuz 1974'te Türk askerleri adaya çıkartma yaptı. Bunu öğrenen Rum askerleri, 21 Temmuz 1974'te öğle vakitlerinde, sanırım saat iki gibiydi, Türk köylerine tanklarla saldırmaya başladı. Bu arada Yunan ordusu da Baf'a bir gemi ile asker çıkarttı. Yunan ordusunun bu askerleri çıkartmasının sebebi Rum'a destek olmaktı. Arkasına Yunan askerlerinin desteğini alan Rumlar, Baf kasabasına saldırı başlattı. Bu kasabadan sonra Rumlar'ın hedefi Goloni köyü oldu. Daha sonra Dimiler ve Mandirga'ya saldırdılar. Mandirga köyünde Türkler ve Rumlar arasında çetin bir çatışma yaşandı. Rumlar'ın havan saldırılarında köy halkından 25-30 kişi şehit oldu. Bu arada Türkler'in elindeki mermiler de bitmişti. Tek umutları onlara yardım ulaştırılmasıydı ama beklenen yardım gelmedi. Köy halkı Rumlar'a teslim olmak zorunda kaldı.

Mandirga köyündeki tüm halk Rumlar'a teslim olurken, aralarından biri, Selim Ahmet, Rumlar'a teslim olmayı kabul etmedi ve gizlice ailem ve benim de yaşadığım komşu köy Susuz'a kaçtı.

Rumlar, Mandirga'nın ardından Kukla köyüne karşı saldırıya geçti. Kukla köy halkı Rumlar'a karşı koyacak askeri güçten yoksundu. Bu nedenle gece yarısı köyden kaçarak Ağrotur'daki İngiliz Üsleri'ne sığındılar. Oradan ise Susuz köyüne geçtiler. Kukla köyünden gelen Ali Çaluda isimli bir adam bizlere,

Rumlar'ın onların köylerini ele geçirdiklerini ve sıranın Susuz'a geldiğini söyledi. Tüm Susuz halkı, ellerinde Rumlar'a karşı duracak yeterli silaha sahip olmadığı için ne yapacaklarını bilemedi. Kısa bir süre sonra da Rumlar köye saldırdı. Halk önce onlara karşı koymaya çalıştı ama sayıları iki bin civarındaki Rumlara, karşı koyacak askeri güce sahip değildiler. Bu nedenle gece yarısı köyden kaçıp köyün çıkışında yer alan dağlara sığındık. Hepimiz korku içinde sabaha kadar gözümüzü yummadık. Benim ise çok özel bir durumum vardı. Evliydim ve 2 yaşında bir kızım vardı. Karım ise hamileydi. Hem küçük kızımı hem de eşimi yanıma aldım. Birbirimize sarılarak uyumaya çalıştık. Susuz halkı o geceyi dağda geçirdik.

Susuz halkının bir kısmı, sabahın ilk ışıklarıyla köye yaklaşık 3 kilometre uzaklıktaki Fasulla ve Stavrogonno'ya gitmek üzere yola çıktı. Eşimin ailesi de Stavrogonno'da yaşıyordu. Bu nedenle onları da Stavrogonno'ya gönderdim. Fasulla ve Stavrogonno'daki durumu iyi bilmiyorduk. Erkeklerin kadınlardan ayrılmasının onlar için daha güvenli olacağını düşündük. Bu nedenle 6 köylü ile birlikte ben de İngiliz üslerine doğru yola çıktık. Üslere gitmek için önce Aleftora köyünden geçmemiz gerekiyordu ve biz de öyle yaptık. Aleftora köyüne geldiğimizde halkın köyü tamamen boşalttığını gördük. Sadece köy meydanında Türk bayrağı dalgalanıyordu.

Aleftora köyünden sonra Blandisya köyüne geçtik. Burada da durum farksızdı. Köy bomboştu ama yine Türk bayrağı köy meydanında dalgalanıyordu. Buraya gelinceye kadar yaklaşık 30 kilometrelik bir yolu arkadaşlarımla birlikte yürümüştük. Çok aç ve susuzduk. Arkadaşım Kadri Selim köyü iyi bildiğini ve bize bakkal dükkanlarının bulunduğu sokakta yiyecek bulabileceğimizi söyledi. Hemen bu sokağı bulduk ve önümüze çıkan ilk 4 dükkanı açtık. Bu dükkanlardan

üçü de boştu ama dördüncü dükkan bir bakkal dükkanıydı. Buradan bisküvi, sigara ve peynir gibi yiyecekler alıp ayrıldık. Çok acıkmıştık ama burası güvenli değildi. Bu yüzden daha güvenli bir yere gitmemiz gerekiyordu.

Yedi arkadaş yolumuza yine devam ettik ve yürüyerek Aytuma köyüne geldik. Burada da durum diğer köylerden farklı değildi. Halk, köyü terk etmişti. İlk bulduğumuz eve girdik ve orada karnımızı doyurduk. Saat ise sabahın üçüydü. Burası da güvenli değildi ve buradan ayrılmamız gerekiyordu. Bir arkadaşım Evdim köyüne gitmemizi önerdi. Ben, dağa çıkmamızı önerdim. Elimizde sadece bir dürbün vardı. Bununla etrafı dağdan daha iyi gözetleyebileceğimizi, bu nedenle de daha güvende olacağımızı düşünüyordum. Benim dışımda tüm arkadaşlar Evdim'e gitmek konusunda kararlıydılar. Ben de onlarla Evdim'e gitmeye razı oldum. Hemen yola çıktık. Oraya vardığımızda ise yine manzara farksızdı. Köy halkı köyü terk etmişti.

Köyün içinde ilerlemeye devam ettik. Karşımıza bir adam çıktı. Bize:

- Siz kimsiniz?, diye seslendi.
- Biz Türk'üz, dedik.
- Nereden geliyorsunuz?, diye sordu.
- Baf'ın Susuz köyünden, dedik.
- Elinizde silah var mı?, diye sordu.
- Hayır, dedik.

Tam bu sırada önümüzden ve arkamızdan Rum askerlerinin bize doğru geldiğini gördük. Meğer Rumlar, bu adamı, bizi yakalamak için kullanmıştı. Bize doğru yaklaşan Rumlar:

- Eller Yukarı, diye Rumca bağırdılar.

Bizi rehin almışlardı. Hepimizi Evdim Karakolu'na götürdüler. Karakola giderken içimden "Buraya kadarmış" dedim. Buraya geldiğimizde yaklaşık 70 civarında Türk'ün de burada rehin tutulduğunu gördük. Aralarında kadın, çocuk ve yaşlılar da vardı. O günü orada geçirdik.

Ertesi gün bir Yunan Yüzbaşı, içimizden bazılarını sorguya çekti. Nereden geldiğimizi, silahlarımızın olup olmadığını sordu. Bu sorgulamaların arsından Rum Yüzbaşı hepimize "Birkaç gün içinde sizi serbest bırakacağız. Sakın kaçırmaya kalkmayın! Kaçırmaya çalışanı vururuz" dedi.

Evdim Karakolu'nda 3 gün kaldık. 3 gün boyunca yerde mermerler üzerinde uyuduk. Rum askerleri bize ne veriyorsa onu yedik. 3 gün sonra kadın ve erkekleri ayırdılar. Rum askerleri, kadınları ve yaşlıları Ağrotur üssüne götüreceklerini söylediler. Kısa bir süre sonra karakola 3 van getirildiğini gördük. Bunlardan ikisine kadın, çocuk ve yaşlıları koydular. Diğer kamyonu ise 17 kişi olan erkekleri doldurdular.

Mavi ve beyaz renge boyanmış vanlarla yola koyulduk. Bize kadın, çocuk ve yaşlıların üslere götürüleceği söylenmişti ama onlar için endişeleniyorduk. Belki de onları öldüreceklerdi. Tabî bizi de öldürebilecekleri fikrini de kafamızdan atamıyorduk. Bir süre sonra Pissuri köyüne vardık. Bizi burada bırakacaklardı fakat aralarındaki konuşmalardan buranın güvenli olmadığını düşündükleri için bizi Limasol'a götüreceklerini anladık. Bir süre sonra Limasol Karakolu'na vardık. Oradan da yaklaşık 2000-3000 Türk'ün de esir tutulduğu bir futbol sahasına götürüldük.

Bu futbol sahasında 15 gün yatıp kalktık. Bu süre içinde sabahları birer parça ekmek ve 4 tane zeytin, öğle yemeği olarak ise bir parça bolibif yiyorduk. 15 gün boyunca bir taraftan can korkusu çekiyor bir taraftan da açlık ve sefalet

içinde yaşıyorduk. Hepimiz aynı zamanda ailelerimizi de merak ediyorduk. Stavrogonno'da bulunan ailemden hiçbir haber alamamıştım. Eşimi ve küçük kızımı çok merak ediyordum. Onlara da sağ olduğum konusunda hiçbir haber gönderememiştim.

Günlerdir içinde yatıp kalktığımız saha, denize çok yakındı ve geceleri çok üşüyorduk. Toprak üzerine oturuyor geceleri ise adeta üst üste yatıyorduk. Bir çok kez denize atlayıp kaçmayı düşündük ama bunu başaramayacağımızı da biliyorduk.

Bu işkenceye dayanamayan genç adamlardan biri ayağa kalkıp "Dağ başını duman almış..." diye haykırarak futbol sahasının kapısına doğru koşmaya başladı. Kapıdaki Rum askeri ise ona silahını doğrultarak Rumca "Dur" dedi. Genç adam ise bağırarak koşmaya devam etti. Rum askeri, koşan adamın ayaklarına doğru ateş etti. Adam yaralanmıştı. Çevreden gelen Rum askerleri yaralı genci alıp götürdü. Bir süre sonra bu gencin hastanede öldüğünü öğrendik. Bu hepimizi çok üzmüştü. Bu olay üzerine Kızılhaç , Rum askerlerine bir uyarı gönderdi. Kızılhaç, rehinelerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini istedi ama Rumlar bu uyarıyı dikkate almadı.

Birkaç gün sonra Kızılhaç, Rumlar'a ikinci bir uyarı gönderdi. Bu uyarıda esirlerin, kapalı bir yere taşınıp insanca muamele edilmesi istendi. Bunun üzerine hepimizi okula taşımak istediler. Halk ise nereye götürüleceğinden kuşku duyuyordu ve gitmek istemedi. Bunun üzerine Rum askerleri, halkı tartakladı. Halkı zorla vanlara bindirdiler. Yolda bazı Rum askerleri bizlere tükürerek Rumca "Pis Türkler!" diye küfürler yağdırdı. 45-50 kişilik gruplar olarak hepimizi odalara yerleştirdiler. Bize birer battaniye verdiler. Rum askerlerinin gözetiminde de Limasol halkının esirlere yiyecek getirilmesine göz yumuldu.

Bu arada Birleşmiş Milletler aracılığıyla esir halkın listeleri köylere gönderilmişti. En azından ailelerimiz bizim yaşadığımızı öğrenmişti ama biz onlardan hiçbir haber alamadık.

Biz okulda kalmaya devam ederken 14 Ağustos'ta İkinci Barış Harekatı başladı. Rumlar, bu kez de Lefke ve Karpaz'dan Türk esirleri almaya ve bizim yanımıza göndermeye başladı. Rum askerleri, yeni gelen bu esirleri bizim gözlerimiz önünde dövüyor, çeşitli eziyetler yapıyordu.

Bir süre sonra ise iki taraf arasında anlaşmaya varıldığını, bu çerçevede de karşılıklı esir değişimi yapılacağını öğrendik. Bu hepimizi çok sevindirmişti. Yine vanlara bindirildik. Kızılhaç ve Birleşmiş Milletler gözetiminde karşılıklı esir değişimi yapıldı. Hepimiz ailelerimize kavuştuk. Çok mutluyduk. Tam bir bayram havası yaşanmıştı o gün.

Tam 93 gün esir kaldım. Bu süre içinde bir çok kez bir daha ailemi göremeyeceğimi düşündüm. Şimdi ise 4 kızım ve 5 de torunum var. Eşimle birlikte hepimiz aynı apartmanda yaşıyoruz ve çok mutluyuz. Bunları yaşayabildiğim için kendimi çok şanslı sayıyorum.”

çok merak ediyorduk. Uzaktan evimi gördüğüm zaman içimdeki korku ve merak biraz da olsa azalmıştı. Ne de olsa evime gidiyordum ama eve yaklaştıkça evin bir bölümünün havan toplarından hasar gördüğünü fark ettim. Hemen kapıyı açıp içeriye girdim. İçeriye girdiğimde evde kimseyi bulamadım ve evin içinde dolaşarak annemi aradım. Odaların birinde gördüğüm manzara ise anlatılır gibi değildi. Annem, kız kardeşim ve ninem yerde cansız yatıyordu. “Neden, Neden bu bizim başımıza gelmişti? Ne yapmıştık? Bugüne dek kimi incitmiştik de bunu yaşıyorduk”. Henüz daha 55 yaşındaydı annem. Herkesle çok iyi anlaşırdı. Hiç kimsenin kalbini kırmamıştı. Kırsaydı da o benim annemdi. “Bizleri öksüz bırakmaya hakkın yok” diye haykırdım boş odada kendi kendime ama bu haykırışım boşunaydı, artık beni duyamazdı ki! Hele kız kardeşim. Daha henüz 14 yaşındaydı. Yeni başlamıştı ortaokula. Kim bilir ne güzel hayalleri vardı. Ya o yaşlı kadın, ninemin suçu neydi?

O an çaresizlikle yere diz çöküp birbirlerine öylece sarılıp kalmış olan annem, kız kardeşim ve ninemi seyrettim. Bunun ne kadar sürdüğünü hiç hatırlamıyorum ama aniden 8 yaşındaki küçük kız kardeşimin onlarla olmadığını fark ettim. Deliler gibi onu aramaya başladım. Nereye gideceğimi bilemedim ve bilinçsizce sokağa fırladım ve sağa sola koşup onu aramaya başladım. Onu bir türlü bulamıyordum. Yolda bilinçsizce koşarken önüme bir kamyon çıktı. Onları durdurup kız kardeşimi sordum. Onlar ise bana kız kardeşimin evimize yönelik havan saldırısında yaralandığını ve onu hastaneye götürdüklerini söylediler. İçimden “Neyse birini olsun, birini olsun Allah bana bağışlamış” dedim. Kamyondaki 3 kişi ise köydeki ölüleri toplamak için sokakları dolaşıyordu. Onlarla birlikte bizim evimize gittim ve hiç yapmak istemediğim ve nasıl yaptığımı bilmediğim bir şey yaptım. Annemi, kız kardeşimi ve ninemi kamyonu

taşıdım. Onları öyle değersiz şeylermiş gibi kamyonun arkasına atmak beni çok üzmüştü çünkü aslında onlar benim için çok değerliydi.

Bu yaşadıklarımın sonu evde yalnız kalmak istemedim, zaten yapabileceğim bir şey de yoktu ve ben de onlarla birlikte hastaneye gittim. Hastanede ise köyden tanıdık orta yaşlı bir adamla karşılaştım. Beni kucaklayıp içeriye götürdü. Herhalde çok kötü görünüyordum ki beni içeriye götürüp hemşirelerden bana sakinleştirici bir iğne yapmalarını istedi. "Bu sana iyi gelir" dediğini hatırlıyorum en son. Bu iğneden 3 gün 3 gece sonra uyanabildim.

Kendime geldiğimde ise bu adam hala başımda bekliyordu. Daha önce yaralı olduğunu öğrendiğim kız kardeşim de yanı başımdaydı. Hiçbir şey olmamış gibi onunla konuştum ama içim hala kan ağlıyordu

27 Temmuz'da ise kız kardeşimin iyileşmesinin ardından evimize dönüyorduk. İçimdeki yara hiç iyileşmeyecekti. Eve döndüğümde ise diğer kardeşlerimi de evimizde topladım. Hamitköy'de oturan ve evli olan ablamı da bizim eve getirtmiştim. Annemiz, kız kardeşimiz ve ninemizi kaybetmiştik ama hiç olmazsa bizler bir aradaydık, bu ise bizim acımızı biraz olsun hafifletiyordu. Birbirimize destek oluyorduk ama bir gün yediğimiz bir başka tokat, bizlere belki de annemin ölümünden daha ağır gelmişti: Babam, evimize annem henüz hayattayken birlikte yaşadığı bir kadını getirmeye hazırlanıyordu. Tüm kardeşler buna karşı çıktık ve babamı evden kovduk. Daha annemin yerdeki kanı kurumamıştı bile. Ya bizim içimizdeki acı? Nasıl böyle bir şeyi hem de böyle bir kısa sürede kabullenebilirdik?

Tüm karşı çıkışlarımıza rağmen annem, kız kardeşim ve ninenim ölümünden henüz 17 gün geçmişti ki babam o kadını, Havva Hanım'ı alıp evimize geldi. Bu arada Londra'da yaşayan Dayım da bu üzücü haberin ardından

belki bizi biraz teselli eder diye Kıbrıs'a gelmişti. Geri giderken benim küçüğüm olan Fatma'yı da birlikte götürdü. Evli olan ablam ise artık evine dönmek zorundaydı ve döndü. Evde ben, İbrahim ve 8 yaşındaki küçük kardeşim Muhayde kalmıştı. Havva Hanım'la birlikte yaşamayı öğrenmeye çalıştık ama bunu pek başardığımız söylenemez.

Daha sonra 8 Ağustos'ta Gönyeli'de bir Mücahit'in askerden kaçtığı duyuldu. Bunun ardından da bir grup asker evleri dolaşmaya başladı ve isim benzerliği nedeniyle "kaçak" askerin ben olduğunu sanarak beni Boğaz Sancaktarlığı'na götürdüler. Orada, kaçak askerin ben olmadığımı kısa sürede ortaya çıktı. Evime dönmek için yola çıkıyordum ki tanıdık bir komutanla karşılaştım. Bir süre sohbet ettik ve sohbet sırasında benim de asker olma zamanımın geldiğini söyleyerek, bunun gerekçelerini sıraladı. Zaten yaşadığım olaylardan sonra bir boşluk içindeydim. O an hemen kararımı verdim "Asker olacağım". Asker olacağım ki, benim yaşadıklarımı hiç kimse yaşamasin. Yıllar boyu çektiğimiz zulümlere, işkencelere "DUR" diyebilelim. Kendi toprağımızda yabancı gibi yaşamayalım. Kıbrıslı Türkler olarak hür yaşayalım.

Bu düşüncelerle hemen orada bulunan berberin önüne oturdum ve iki yıldır makas değmeyen saçlarımı kestim. Berber saçlarımı keserken de göz yaşlarımı gizlemeye çalıştım. Bana verilen askeri uniformalarla birlikte eve geldim. Bu uniformaları giyip aynanın karşısına geçtim ve kendime şöyle bir baktım. Eski Mehmet Ali gitmiş yerine yeni bir Mehmet Ali gelmişti sanki. Aynı gün Levazım Birliği'nde göreve başladım. Her geçen gün askerliği biraz daha benimsiyordum. Bir süre sonra Eylül 1974'te Lefkoşa'daki Mücahitler Sitesi'ne yazıcı olarak tayinim çıktı. Buna çok sevinmişim, burada görev almak beni çok mutlu etmişti.

Şimdi ise evliyim ve iki de kızım var. Büyük kızıma ise savaş sırasında kaybettiğim kız kardeşimin ismini verdim. Aslında annemin ismini koymayı da çok istemiştim ama benden önce ablam kendi kızına bu ismi vermişti.

Bazen düşünüyorum da savaş ne acı bir şey ve bir çok insan gibi benim hayatımdan çok şey alıp gitti. Yine de kızlarımın her gün cıvı cıvı neşe içinde okula gidişlerini seyrederken bazen savaş yıllarını hatırlıyorum. O yıllarda hem öğrencilik hem de askerlik yapan gençleri. Belki çok ağır bedel ödedik ama bugün mutlu, huzurlu ve güven içinde yaşıyorsak, verdiğimiz mücadele sonucunda yaşıyoruz.”

3. Kaçış

Temmuz 1974 birçok insan için unutulmaz ve acı anılarla doludur. Bunlardan biri de Gönül Oltuğ. Gönül Oltuğ, Lefkoşa'nın Küçük Kaymaklı semtinde yaşayan bir ailenin dört kızından ikincisidir. 1974'te ise henüz 14 yaşındadır. Gönül Hanım o günlere ilişkin bir anısını bize şöyle anlatıyor:

“1974'te biz Küçük Kaymaklı'da oturuyorduk. Evimiz Büyük Kaymaklı'ya çok yakındı. Rumlar ise Büyük kaymaklı'da bulunuyorlardı. Onlara mesafece olan yakınlığımız nedeniyle her zaman korku içinde yaşıyorduk.

Rumlar'ın Türkler'e karşı saldırılarını yoğunlaştırdıkları Temmuz 1974'te, biz de evimize kapanmıştık. Korkudan dışarıya çıkmıyor, geceleri ise yatakların altında yatıyorduk. 10 hanenin bulunduğu sokağımızın tüm sakinleri, bizim evde toplanmıştı. Gece gündüz, birlikte kalıyor, birlikte yemek yiyor ve yatıyorduk çünkü bizim evimiz sokağın ortasında yer alıyordu ve çevresinde de beton duvarlar bulunuyordu. Bu nedenle daha güvenilir olduğunu düşünüyordu büyüklerimiz.

Yine hep birlikte bizim evimizde bulunduğumuz 15 Temmuz gecesı akşamüzeri kapı çaldı. Kapıyı ben açtım. Karşıma biri komşumuzun oğlu olan 3 Türk askeri çıktı ve bize “Rumlar, buraya çok yaklaştı. Hemen burayı terk etmelisiniz” dedi. Duyulan silah sesleri hepimizi çok korkutmuştu. Korkudan ne yapacağımızı bilemiyorduk. O gece hep birlikte evden kaçmaya karar verdik. Evimizden 200 metre uzaklıkta bulunan ve askerlerin karargah olarak kullandıkları ve çok eskiden salhane olarak kullanıldığı için hala bu adla anılan yere gitmeyi kararlaştırdık. Evden en kısa ve en güvenilir çıkış yolunu tercih

etmeliydik. Bu ise evin arka bahçesinden çıkmamızı gerektiriyordu. Evin arkası ise beton duvarla kaplıydı ama beton duvar zaman içinde yıpranmış ve eskimişti. Can korkusuyla olsa gerek, bu üç asker bir vuruşta 2 metre genişliğindeki duvarı yıktı.

Yaklaşık 55-60 kişi hep birlikte koşarak evden çıktık. Yanımıza sadece çocuklar için süt ve ekmek almıştık. İçimizde yaşlı ve çocuklar da vardı. Bazı aileler ise çocuklarını salhaneye götürmesi için arabası olan komşumuzun oğlu Tezel Kurt'a teslim etmişti. Tezel, çocukları arabaya yerleştirdi. Biz yaya olarak salhaneye giderken, o da çocukları daha çabuk ve güvenli bir yolla salhaneye götürecekti.

Hepimiz korkudan ölmek üzereydik. Evden henüz 30 metre uzaklaşmıştık ki Rumlar bizi fark ederek ateş açtı. Hepimiz can korkusuyla tarlaların içine yattık. Silah sesi kesilince, ki bu bir saat sürmüştü, yerlere sürünerek salhaneye sığındık. Ama bizimle birlikte olan iki kilolu kadın, geride kalmıştı. Bunlardan biri de halam Kezban Hanım'dı. Bize onlara yardım etmemiz için yalvarıyorlardı. "Sakin bizi bırakmayın. Bize yardım edin" diyorlardı. Salhanede bulunan askerler hemen onların yardımına koştu ve onları da buraya taşıdı.

Salhaneye vardığımızda bizi oradaki askerler karşıladı. Salhane çinkodan yapılmıştı. Kocaman tek bir odaydı. Oradaki komutanlardan biri "Buraya neden geldiniz? Evleriniz buradan çok daha emniyetli. Biz sizi burada koruyamayız. Sizin kerpiç evleriniz daha emniyetli, bu lamarinadan duvarlarla sizi koruyamayız" dedi.

Bu arada biz oraya vardıkten kısa bir süre sonra çocukları arabayla salhaneye getirecek olan Tezel, korku ve dehşet içinde ağlayarak yanımıza geldi. Tezel, acele ve telaşla arabayı çalıştıramamış, bu nedenle de çocukları arabada

bırakarak yanımıza gelmişti. Çocukların aileleri dehşete düşmüş, çığlıklar atıyordu. Karargahtaki askerler ise aileleri yatıştırarak onlara çocuklarını kurtaracaklarını söyledi ancak bunun için havanın kararmasını beklemek zorundaydılar çünkü Rum askerleri onları fark ederse ateş açabilirdi.

Hava kararır kararmaz bir grup asker, çocukları kurtarmak için yola çıktı. Kısa bir süre sonra çocuklarla birlikte geri döndüler. Ailelerin çocuklarına kavuştuğu an görülmeye değerdi.

Karargahta görevli komutanın bizi koruyamayacakları yolundaki sözleri herkesi telaşa düşürdü ama gece olmuştu ve korkuyorduk. Bu nedenle tekrar yola çıkmamız imkansızdı. Bunun bilincinde olan komutan, o geceyi orada geçirmemizi ve sabah Küçük Kaymaklı yakınında bulunan ama Rumlar'dan mesafe olarak daha uzak olan Hamitköy'e gitmemizi söyledi. Böylece o geceyi orada geçirmek zorundaydık ama yatacak tek yatak yoktu. Askerler bize battaniyeler dağıttı. Hepimiz bu battaniyeler üzerinde uyuduk, tabi uyuyabilenler.

Ertesi sabah ise hep birlikte yürüyerek Hamitköy'e vardık. Hamitköy'ün "Göçmen Evleri" denen mahallesine geldiğimizde ise bizi gören herkes çok kalabalık olduğumuz için kapısını kapattı. Bizi evine kabul eden sadece mahallemizde yaşayan Nahide Hanım'ın kız kardeşi Hatice Hanım olmuştu. Evi çok küçüktü. Tam bir kibrit kutusu gibi ama yine de o kalabalık, o evde 4 gün 4 gece geçirdik.

Bu süre içerisinde askerler her gün gelip bizlere ekmek dağıtıyordu. Babam da Hamitköy'de askerdi. Geceleri bizi ziyarete geliyordu ve fırsat bulduğu zaman bize o da ekmek getiriyordu.

19 Temmuz günü ise bölgedeki silah sesleri azalmıştı. Hep birlikte geriye dönmeye karar verdik ve yine yürüyerek yaklaşık 2 mil uzaklıktaki evimizi döndük.

Ertesi gün, 20 Temmuz'da ise Türk askerlerinin paraşütle Lefkoşa'ya inişlerini, kamyonlar içinde evimizin arkasındaki tarlalardan geçişlerini evlerimizden sevinçle izlemiştik.”

4. Türk Askerine Üzümlü Karşılama

1974'te henüz 6 yaşında olan Meryem Dağcın, bu yıl yaşanan savaşı ve Barış Harekatı'nı aslında pek iyi hatırlamıyor. Küçük Kaymaklı'da doğan ve şimdi Hamitköy'de yaşayan Meryem Hanım o günlerde yaşadıklarını yine de korkuyla hatırladığını söylüyor. O günlerde yaşananları pek net hatırlamasa da Meryem Hanım o günlerde yaşadığı ve kendisini etkilediği kadar mutlu da eden bir olayı bize şöyle anlatıyor:

“20 Temmuz 1974 sabahıydı. Evde bir coşku vardı ki bir türlü anlam veremiyordum. Annem, babam, kız kardeşlerim hepsi sevinç içindeydiler. “Türk askerleri geldi”, “Bizi kurtaracaklar” diye konuşuyorlardı aralarında. Tam ne saat olduğunu hatırlamıyorum ama evimiz arkasındaki sokaktan duymaya pek de alışık olmadığımız sesler geliyordu. Evimizin arkası ise tarlaydı. Hemen hepimiz arka tarafa koştuk. Arka mahallede sadece birkaç ev vardı o zaman. Orada yaşayan insanlar da günlerdir hiç çıkmadıkları evlerinden dışarıya çıkmıştı. Gördükleri şey ise hepsini mutlu etmişti; Türk askerleri kamyonlar içinde Beşparmaklar'dan Lefkoşa'ya doğru geliyordu. Boydan boya geniş tarlaların bulunduğu bu bölge ise onların Küçük Kaymaklı'dan geçerek Lefkoşa'ya ulaşmaları için çok uygundu.

Halk sevinçten ne yapacağını bilemiyordu. Herkes sevinçle birbirini kucaklıyor askerlere de el sallıyordu. Bu arada bize yakın evlerden birinde bulunan ve 8 aylık hamile olan Neriman Abla bahçesinde bulunan asma ağacından bir sepet üzüm kesiyordu. Ne yapacağını anlayamadık önce. Sepeti ağzına kadar dolduran Neriman Abla, daha sonra bu sepeti omzuna vurduğu gibi

bu kamyonlardan birine doğru koşmaya başladı. Kamyondaki askerler ise bağııyorlardı : “Delirdin mi be kadın. Geri dön”.

O ise bunları duymuyordu adeta. Tüm gücüyle koşmaya devam etti. Ben ise içimden “Belki bu kamyona yetişir” diyordum ama kamyonlar hızla geçip gidiyordu. Neriman Abla’ya askerler bağırmaaya devam etti ama o yine devam etti. En sonunda da bir tanesine yetişip sepet dolusu üzümü onlara verdi. Tüm mahalle halkı onu uzun uzun alkışladı. Ben ise Neriman Abla’nın sadece bir kamyondaki askerlere üzün vermesine üzölmüşüm. Onun tüm askerlere üzüm vermesini istiyordum. Yine de birine olsun yetişmesi beni teselli etmişti.

Belki o kadının 10-15 askere bir sepet üzüm vermesi çok önemsiz bir şey ama bunu onlara bir teşekkür olarak gören 8 aylık bir kadının bu hareketi bence övgüye değer.”

DİZİN

Kişi Adları:

Adiloğlu Naim, 7.

Ahmet Selim, 12.

Akpınar Türker, 3.

Bayar Celal, 9.

Caveri Osman, 9.

Çaluda Ali, 12.

Çaydan Mustafa, 12.

Çocuk İbrahim, 9.

Dağcın Meryem, 27.

Daniş Fatma, 7.

Daniş Sacit, 3, 5.

Daniş Sadi, 2, 3, 6.

Debbar Özer, 5.

Egemen Muzaffer, 6.

Fatma Hanım, 21.

Hatice Hanım, 25.

Havva Hanım, 20, 21.

Horhoron Fatma, 7.

Karabardak Münür, 5.

Kezban Hanım, 24.

Kurt Tezel, 24.

Manav Muzaffer, 9.

Nahide Hanım, 25.

Nasipoğlu Hakkı, 5.

Neriman Hanım, 27, 28.

Oltuğ Gönül, 23.

Oltuğ Mehmet Ali, 18, 21.

Selim Kadri, 13.

Şevket Hilmi, 3.

Yer Adları:

Ağrotur, 12, 15.

Aleftora, 13.

Atatürk Meydanı, 6,7.

Aytuma, 14.

Baf, 12.

Birleşmiş Milletler, 17.

Blendisya, 13.

Borazanbaşı Sokağı, 3.

Bozkurt Matbaası, 6.

Boğaz Sancaktarı, 21.

Büyük Kaymaklı, 23.

Dikelya, 9.

Dimiler, 12.

Elmas Sokak, 3.

Evdim, 14, 15.

Fasulla, 13.

Girne Caddesi, 2, 18.

Goloni, 12.

Gönyeli, 10, 18, 21.

Hamitköy, 9, 20, 25.

İnönü Meydanı, 3.

Karpaz, 17.

Karabuba Mahallesi, 3.

Kızılhaç, 16, 17.

Kondeya, 9.

Köşklüçiftlik, 6.

Küçük Kaymaklı, 9, 10, 23, 27.

Ledra Palace, 7.

Lefke, 17.

Lefkoşa, 2, 3, 3, 6, 10, 21, 23, 26, 27.

Londra, 20.

Mandirga, 12.

Mücahitler Sitesi, 21.

Olimpios Kulübü, 3.

Ortaköy, 10.

Pisuri, 15.

Salhane, 24.

Sarayönü, 6.

Stavrogonno, 13, 16.

Susuz, 12, 13, 14.

Tahtakala, 2,3

Üsküdar Bar, 9.

Zürih Bar, 9.